RUSKI INWALID

N° 3.

SOBOTA. 4 Stycznia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Peterzburga. Królestwo Polskie. Wiadomosci Zagraniczne: Niemcy. Niderlandy. Angliia.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Peterzburga, 3 Stycznia.

W dzień nowego roku Nayiaśniayszy Cesarz JMść rownie iak Nayiasnieysza Cesarzowa *Maryia*, oraz Wielki Xiążę *Mikołay* i Małżonka iego Wielka Xiężna *Alexandra*, znaydowali się na nabożeństwie w kosciele zamkowym rezydencyi zimowey. Na którym byli także wszyscy Ministrowie. pełnomocnicy i Posłowie Zagraniczni, tudzież ciało dyplomatyczne. Jenerałowie, Sztab i Ober oficerowie i inne znakomite osoby, maiące wstęp u dworu. Po skończonem Nabożeństwie składano powinszowania nowego roku tak N. Cesarzowi JMści, iak N. Cesarzowey i Wielkim Xięztwu Jch Msciom. Wieczorem cała stolica była wspaniale oswieconą, a zgromadzenia klubów obchodziły dzień ten przez okazałe bale. Na teatrze zewnątrz i wewnątrz oswieconym było widowisko piękne; przy czem dano widzieć nowe dekoracyie. Po skończoney reprezentacyi w ogromnych Salonach gmachu teatralnego przepysznie oswieconych była wielka maskarada, na którey do trzech tysięcy znaydowało się osob. Między innemi maskami uważano kilka kadrylów, które równie przez pięknosć masek, iak doskonałe posiadanie sztuki tańcowania całey publicznosci zwracały oczy. Maskarada trwała do godziny piątey z północy.

— Już nawet poczynaią wierzyć niektórzy w stolicy tuteyszey, że w tym roku zupełnie niebędzie zimy; gdyż dotychczas ciepło wilgotna to iest prawdziwie iesienna panuie pora.

— Radca Stanu Rzeczywisty *Krukow* Vice-Gubernator Niżehorodzki, Naymiłosciwiey wyznaczonym został na Gubernatora Cywilnego w teyże Gubernii.—Równie też rzeczywisty Szambelan Baron *Budberg*, pełniący dotychczas służbę przy Kollegii spraw Zagranicznych Naymiłosciwiey mianowanym został Gubernatorem Cywilnym Estońskim.

— Pułku Smoleńskiego pieszego Sztabs-Kapitan *Graber* naymiłosciwiey mianowanym został kawalerem orderu Stey Anny 3ciey klassy.

— Pomimo naygorszą drogę iaka iest teraz w okolicach stolicy tuteyszey w dniach osta-

tnich przeszłego miesiąca nawinziono tak wielką mnogość rozmaitych produktów iakiey oddawna niepamiętaią. Na czem ile zyskuie stolica tyle tracą właściciele pomienionych zapasów; czas albowiem ciepło-wilgotny grożąc wszystkiemu zepsuciem zmusza tych ostatnich do przedawania za bardzo mierną cenę. Lecz ieżeli z iedney strony produkta kraiowe są tanie, to zagraniczne podnoszą się w górę a przynaymniey w iednostaynie wysokiey trzymaią się cenie: i tak kawa artykuł nieoboiętny, każdy aibowiem w tych czasach iey używa, niezniża się bynaymniey. Pud iey kupuiąc częściami płaci się po rubli ośmdziesiąt i 85 a Lawantskiey i za sto rnbli dostać niemożna. Cukru rafinowanego pud płaci się po rubli 50 i 55.—Ostrygi dosyć są tanie.— Parmezan kupuiąc częściami funt płaci się po rubli 2 Ryż w iednostayney cenie.— Uważaią że w tym roku pomimo pomyslne lato owoców iest bardzo mało i te nie w naylepszym gatunku.

Dalszy ciąg Artykułu czyli uwag nad Wychowaniem publicznem.

Chcieycie iednakże uważyć, że prawdy konieczne dla człowieka, są bardzo różne od tych zdań, których bez nieprzyzwoitosci może, a czestrkroć dla własney wygody i powinien nieznać; Towarzystwo niewyciąga po nim rozbioru tych prawd, ani nawet prawideł z nich wynikaiących, a mowi tylko: „To test tak, wierz temu.« Samo towarzystwo podaie mu takowe zdania za prawdy niemylne, za Prawidła myśli i woli iego iako koniecznie potrzebne do życia iego duchownego i moralnego.

Ta myśl prowadzi nas do ważnego wniosku, a mianowicie: że wychowanie publiczne, ma wielkość i prostotę samey publiczności czyli towarzystwa ogólnego i na tem zależy, aby udzielić każdemu członkowi tego wielkiego ciała, nieprożną nadmierność wiadomości, ani zbyteczną i szkodliwą wybuiałość rozumu; lecz tylko tyle, ile koniecznie potrzebnem iest człowiekowi iako istocie rozumney; to iest; *znaiomość prawdy i prawa porządku.*

W początkowem wychowaniu, cała troskliwość powinna się obrócić na zdrowe wychowanie ciała. Lecz toż samo ciało zaymie i na potem wszystkie starania, ieżeli poięcie, w należytym czasie nieobeymie prawdy; lub ią źle obeymuie. Oto dla czego narody pogańskie które Filozofiia za przykład nam wystawia, przywiązywali tyle ceny do wychowania ciała.

Te narody aż nadto były zbliżone do dziecinności i dzikości nawet i wtenczas, kiedy ich towarzystwa dosięgały naywyższego stopnia cywilizacyi. I kiedy my sami w swieżey iescze epoce przybliżaliśmy się do ich stanu, wychowanie ciała i unas zaymowało wyłącznie wszystkie starania. Przedmiotami wychowania były tylko cwiczenia gimnastyczne, tańce, umieiętność pływania i t. p. Ducha iuż niebyło, kształciliśmy więc to co iescze pozostawało.

Zalety rozumu chociaż i naśladówcze; mogą błyszczeć w tych niedoskonałych towarzystwach; iedne ztąd, że są gałęzią zmysłowosci, drugie będąc owocem namiętności, wzniecaią one i łechcą. Wykwintność rozumów nie *iest bynaymniey ich udoskonaleniem* iak mówi *Montman* (L'affinement des esprits n'en est pas l'assagissement.)

Literatura niewydała na swiat ani iedney (?) istotnie pożyteczney prawdy; a przeto postępy iey niemogą się nazwać prawdziwem rozwinięciem rozumu i mogą się połączyć z naywiększą rozwięzłoscią obyczaiów W Rzymie za czasów *Scypionów*, *Emiliuszów Fabiuszów*, wierzyli w Boga, znali obowiązki i byli posłuszni prawom oyczyzny. Za Augusta smiano się z tego wszystkiego. Pytam się teraz który z tych wieków był oswieceńszym? Widzę trudno wam odpowiedzieć. Powiedzcież przynaymniey który z nich był wiekiem cnoty?

Czyliż iuż nigdy niezechcą ludzie zrozumieć, że być oswieconym. znaczy rozumieć porządek i wszelkie iego względem nas stosunki; znaczy posiadać te prawdy, które są potrzebne dla osiągnienia celu naszego przeznaczenia; że nierównie więcey iest prawdziwego oświecenia w zdrowym rozsądku ubogiego rolnika, którego Religiia nauczyła praw iego bytu, iego obowiązków i przeznaczenia, aniżeli we wszystkich głowach naszych modnych Filozofów?

(*Dokończenie w numerze iutrzeyszym.*)

Królestwo Polskie.

— z *Warszawy*, 30 *Grudnia*. —

Uniwersytet Królewsko-Warszawski obchodził w dniu 18 b. m. uroczystość, w którey składaiąc publiczny dowód uszanowania dla sędziwego wieku, stnrano się uwielbić

zasługi obywatelskie, wystawić w całey świetności cnoty familiyne; a tem samem wskazać kształcącey się młodzieży wzory do ich przyszłego życia prywatnego i publicznego. Był to obchód Jubileuszu, pięć dziesiątletniego Doktorstwa W. Michała *Bergonzoniego*, Konsyliarza Nadwornego Króla *Stanisława Augusta*, Prezesa wydziału umieiętności w Towarzystwie Królew. Warszaw: przyiaciół nauk i wydziału lekarskiego Towarzystwa Dobroczynności i W. Jerzego *Arnolda*, Konsyliarza Nadworu: Króla JMości Polskiego *Stanisława Augusta*, Członka czynnego w Król: Warszaw: Towarzystwie przyiaciół nauk i innych zgromadzeń uczonych, tudzież Radcy Konsystoryalnego Ewanielic: od lat przeszło 30 w *Warszawie*.

Mężowie ci, szanowni wiekiem, a więcey ieszcze pięćdziesiątletnim czynnym a nieskazitelnym zawodem w przynoszeniu ulgi cierpiącey ludzkości, zaproszeni i wprowadzeni przez deputacyią o godzinie 12tey do Sali główney Wydziału lekarskiego, powitani zostali od licznie zgromadzoney tam publiczności. składaiącey się z pierwszych w kraiu Urzędników, Magistratury nad Oświeceniem przełożoney, Członków Uniwersytetu, Lekarzy w stolicy obecnych i wszelkiego stanu osób Po zaięciu mieysc przeznaczonych, zagaił tę uroczystość W. *Freyer*, mową w ięzykn łacińskim, w którey wyłuszczywszy powody do tego obchodu, wymienił zalety i zasługi Jubilatów, przebiegaiąc pracowite a dla społeczności tak użyteczne ich życie przeszło 70letnie; poczem złożył im Jubileuszowe złote pierścienie. Solennizańci w zabranych następnie głosach, podobnież w ięzyku łacińskim wynurzyli swą wdzięczność za względy im okazane, dotykaiąc ważnieyszych we względzie lekarskim ziawień, iakich w czasie pół wieku pracy w kraiu, a mianowicie w stolicy byli swiadkami. Zakończył ten obchód JW. *Szweykowski*, Rektor Uniwersytetu, mową łacińską, w którey oddawszy należne Solennizantom pochwały, zwrócił uwagę obecney Akademickiey młodzieży, a mianowicie Wydziału lekarskiego, wskazuiąc iey w wyrazach pełnych uczucia i mocy, iż cnota iedynie, połączona z zdatnością i pracowitością, a kierowana prawdziwą mądrością iedna względy u spółczesnych, uszczęśliwia nas samych, i zapewnia pamięć niewygasłą u potomnych.

Obchód ten rozczulaiący serce, a wznoszący ducha, zakończył obiad dany przez Członków Wydziału lekarskiego.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Berlina, 31 Grudnia.

Jey Cesarzewicowska Mość Wielka Xiężna *Maryia* przeprowadzaiąca w towarzystwie Małżonka Nayiaśnieyszą Cesarzowę *Maryią*, matkę swoią do Munchenberga, powróciła w przeszłą sobotę wieczorem do stolicy tuteyszey. W poniedziałek u Xięztwa Jch Mściów był wielki obiad, a we wtorek u Króla. Tegoż wieczora Wielka Xiężna z Małżonkiem swoim byli w teatrze, gdize grano operę *Ferdynanda Corteza*. Dnia wczorayszego rano pożegnawszy rodzinę Królewską Xięztwo Jch Mość ndali się po sniadaniu u Króla na powrót do Weimar.

z Karlsruhe, 19 Grudnia.

Od czasu wstąpienia na tron nowego Wielkiego Xiążęcia czynnie się tu gotuią do zwołania reprezentantów narodu. Wkrotce ma wyyść prawo o wyborach i dopełnienia konstytncyi naszey. Powiadaią, że prawo pomienione ma się wydać w początkach miesiąca następuiącego. Dla posiedzeń stanów Xiąże ma zamiar pozwolić dwóch wielkich Salonów w zamku swoim.

z Wiednia, 23 Grudnia.

Młody zbrodniarz Hrabia *Belesney*, który lata przeszłego zabił własnego oyca. a potem zamknięty był w więzieniu w Peste, znalazł był sposob umknienia z tey ciemnicy, umówiwszy się pierwey z synem dozorcy więzienia. Udał się natychmiast do iedney z maiętności oyca swoiego w okolicach Peste znayduiącey się. Wymogł u rządcy tamecznego przez straszne pogróżki pewną summę pieniędzy, i miał zuchwałość powrócić znowu do Peste uzbroiony. Zatrzymał się w domu iedney złych obyczaiów kobity, z którą iescze pierwey był w związku. Skoro zwierzchność dowiedziała się że tam znayduie się i wysłała żołnierzy policyi, aby go schwytali, zamknął się w swoim pokoiu; bronił się iak rospaczaiący; położył trupem iednego z żołnierzy policyi, nakoniec zdał się na ugodę z tym tylko warunkiem, aby mu pozwolono wystrzelić dwa razy na wiatr! Teraz znowu się znayduie pod mocną strażą

i zapawna wkrótce otrzyma zasłużoną za zbrodnie swoie karę.—

Między Klagenfortem i Glanem w dniu 11 b. m. spadło razem z śniegiem mnóstwo ciemnych i zupełnie czarnych robaczkow. Naywiększe z nich były długosci pół cala, a naymnieysze trzecią część czla. Robaczki pierwszego rodzaiu były w większey obfitosci i koloru zupełnie czarnego, miały sześć nóg. Nogi ich i narzędzia do przyymowania pokarmu były chrząstkowate, koloru ciemno cynamonowego. Ciało składało się z dwunastu obrączek, na głowie zas miały po dwa różki zaostrzone. Drugi rodzay robaczków nie tak był liczny; te były ciemno żołtawe z dwoma na obu bokach prążkami zupełnie nagiemi. Nazaiutrz po spadnieniu robaczki te znikły.

Od Brzegów Menu, 26 Grudnia.

Niektóre pisma peryodyczne pod Artykułami z Szwecyi mieszczą co następuie:

»Roschodzi się tu pogłoska ważna, że Kommisarze Norwegscy i Szwedzcy wspólnie z Duńskiemi zakończyli zgodnie prace swoie tyczące się rozrachunków między temi Królestwami i Duńskiem. Na mocy czego Szwecyia ma zapłacić Danii summę 8 milionów talarów. Wszystkie oraz pretensyie Norwegii względem Danii za flotę i inne przedmioty, iak i tey ostatniey względem Norwegii tyczące się banku, długa ogólnego państwa i t. d. są za pomocą tych układów z obustron załatwione. Niezgodzono się tylko na termin opłaty. Czekać teraz należy potwierdzenia tey nieoboiętney nowiny.—

Były Hospodar Wałachski znayduie się do tychczas w Jenewie i częstro odwiedza ameczne koscioły. Xiąże ten dobrze mówi po Francuzku.

Posiedzenia stanów Badeńskich niepierwey będą otwarte iak w dniu 15 Marca (Ta wiadomość przeciwi się powyższey, którąsmy pomiescili pod artykułem z Karlsruhe). Pierwsi urzędnicy Panstwa, wykonywali przysięgę wiernosci w dniu 21 b. m. w Karlsruhe w obecnosci samego wielkiego Xiążęcia.

NIDERLANDY.

z Bruxelli, 21 Grudnia.

Osoby zamieszane do sprawy wiadomego spisku, zawsze iescze są utrzymywane pod pilną strażą. Jch zeznania Podane iuż są tronowi.

W *Curasau* zawsze iescze grassuie żółta gorączka i sprząta liczne ofiary. Z liczby znayduiących się na brygu *Eurydyki* i *Jaskutki* umarło więcey sta ludzi przez tę chrobę.

z Garlem, 23 Grudnia.

Dnia wczorayszego przez dwie godziny trwała tu tak ciemna mgła, że zwierzchność mieysco twa zmuszona była zalecić mieszkańcóm, aby na wszystkich oknach od ulicy stawili swice, przez coby się zapobiegło mogącym nastąpić przypadkom. Bezwzględu iednaże na tę ostrożność kilku ludzi wpadło do wody; lecz wszyscy sczęsliwie uratowani zostali.

z Amsztardamu, 25 Grudnia.

J u nas dnia wczorayszego od godziny piątey z południa do 10 w wieczor była gęsta mgła. Dla zapobieżenia przypadkom były pozapalane beczki ze smołą, a na oknach swice, kanały zaś obwiedziono powrozami. Przy tem wszystkiem kilku ludzi wpadło do wody, a niektórzy z nich utracili życie. Podobne wiadomosci otrzymalismy z Leiden i innych miast przyległych.

ANGLIIA.

z Londynu, 18 Grudnia.

— Otrzymalismy dzienniki z Bostonu aż po dzień 15 Listopada. Jeden z nich donosi że tam miała nastąpić wkrótce rozprawa między Hiszpanami mieszkańcami *Champ d'Asyle* i woyskami Hiszpańskiemi przysłanemi w celu zniscezenia tey osady.

Doniesienia o zamieszaniach, które miały aastąpić w Hiszpanii, pokazuią się być fałszywemi. Według ostatnich wiadomosci z Madrytu z dnia 8. b. m. Równie Król iak i poseł Angielski znaydywali się iescze w stolicy pomienioney i Król oczekiwał połogu żony swoiey. Papiery Hiszpańskie, które niedawno znacznie poczęły były spadać, znowu nabieraią pierwszey wartosci.

—Ziawiony przy brzegach Jrlandskich kaper powstańców o 20 działach, scigany iest teraz przez ieden z statków naszych.

---

w PETERSBURGU.
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.